

Mitigatieplan noodkap populieren ten behoefte van de bever in de Roer

Vilmar Dijkstra

Rapportnummer 2012.20
21 september 2012

Rapport van de Zoogdierverseniging
In opdracht van Waterschap Roer & Overmaas

Mitigatieplan noodkap populieren ten behoeve van de bever in de Roer

Rapport nr.:	2012.20
Datum uitgave:	21 september 2012
Auteur:	Vilmar Dijkstra
Projectleider:	Stefan Vreugdenhil
Illustratie kaft	Waterschap Roer & Overmaas
Productie	Zoogdiervereniging
	Bezoekadres:
Gegevens opdrachtgever:	Postadres:
	Tel.: 024 7410500
	info@zoogdiervereniging.nl
	www.zoogdiervereniging.nl
	Toernooiveld 1
	6525 ED Nijmegen
	Postbus 6531
	6503 GA Nijmegen
	Waterschap Roer & Overmaas
	Postbus 185
	6130 AD Sittard
Contactpersoon opdrachtgever	S.M.J. Brouns

Dit rapport kan geciteerd worden als:

Dijkstra, V., 2012. Mitigatieplan noodkap populieren ten behoeve van de bever in de Roer. Rapport 2012.20. Zoogdiervereniging, Nijmegen.

De Stichting VZZ, onderdeel van de Zoogdierverseniging, is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van de Zoogdierverseniging; opdrachtgever vrijwaart de Stichting VZZ voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en de Zoogdierverseniging, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

© Zoogdierverseniging

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	2
1.1	De aanleiding	2
1.2	Doelstelling	2
2	MATERIALEN EN METHODEN.....	3
2.1	Plangebied	3
3	DE BEVER IN HET PLANGEBIED	5
3.1	Aantal bevers	5
3.2	Foerageergebied	5
4	EFFECTBESCHRIJVING.....	6
4.1	Kapwerkzaamheden	6
4.2	Verwijdering van houtige begroeiing	6
5	MITIGERENDE MAATREGELEN	7
5.1	Mitigatie kapwerkzaamheden	7
5.2	Mitigatie houtige begroeiing	7
5.3	Mitigatie herplant werkzaamheden	8
6	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.....	9

1 INLEIDING

1.1 De aanleiding

Langs de Roer in Limburg leeft sinds de jaren '90 van de vorige eeuw een beverpopulatie. Bevers zijn strikte herbivoren en leven van kruiden en bast, twijgen en bladeren van bomen en struiken. Om bij het voedsel te komen worden bomen omgeknaagd. Ook langs de Roer worden door bevers bomen aan- en omgeknaagd.

Op de Roer wordt gerecreëerd in de vorm van kanovaren. Voor kanovaarders kunnen aangeknaagde bomen gevaar opleveren. Aangeknaagde bomen kunnen omvallen en daarbij eventuele kanovaarders verwonden.

Langs de Roer net ten noorden van de tunnel van de A73 hebben bevers 15 populieren aangeknaagd (zie foto omslag). Het waterschap Roer & Overmaas wil deze populieren verwijderen om ongelukken met kanovaarders te voorkomen.

Sinds medio 2009 is het voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, waaronder de bever, niet meer mogelijk om een ontheffing van de Flora- en faunawet te krijgen voor werkzaamheden die vallen onder het belang 'ruimtelijke inrichting en ontwikkeling'. Wanneer dergelijke werkzaamheden moeten worden uitgevoerd waarbij Bijlage IV soorten worden geschaad en er geen andere zwaarwegende belangen zijn, dienen de negatieve effecten voorafgaand aan de werkzaamheden te worden gemitigeerd. Van belang is dat de functionaliteit van de bevervestiging wordt gehandhaafd.

Wanneer de zekerheid wil worden verkregen van een ontheffing, kan deze mogelijk worden aangevraagd op grond van het belang 'openbare veiligheid en volksgezondheid'. Ook dan zullen negatieve effecten moeten worden gemitigeerd, terwijl een ontheffing (waarvan de procedure enige tijd in beslag neemt) niet per se nodig is wanneer de functionaliteit van vaste rust- en verblijfplaatsen wordt gehandhaafd.

Voor een aantal diersoorten is er al veel ervaring opgedaan met het uitvoeren van mitigerende maatregelen. Ten aanzien van de bever is deze ervaring binnen de Nederlandse natuurwetgeving nog beperkt, aangezien zij pas relatief recent in dermate hoge aantallen voorkomen in Nederland dat zij zich ook buiten natuurgebieden vestigen.

1.2 Doelstelling

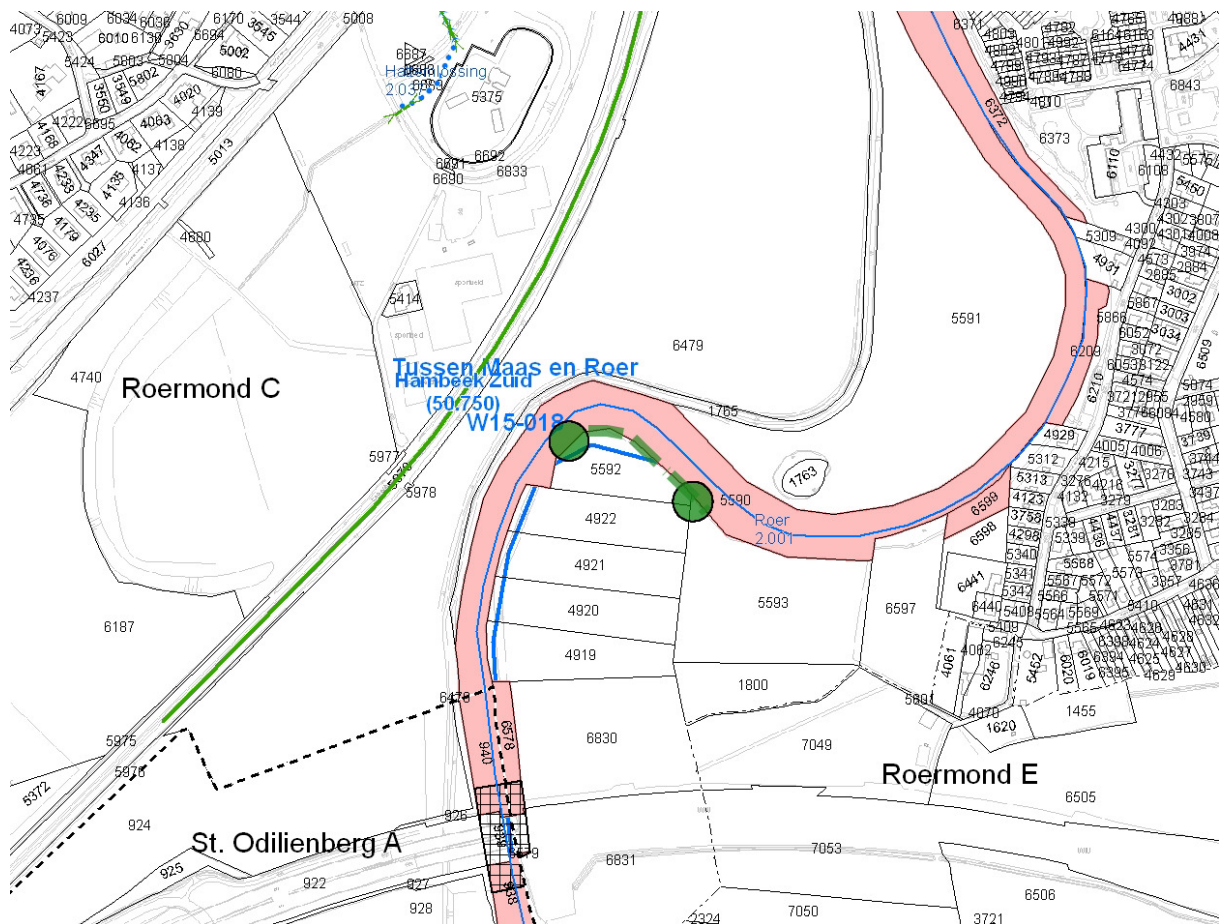
Dit project heeft betrekking op het opstellen van een mitigatieplan ten aanzien van de bever en de voorgenomen kap van 15 populieren langs de Roer. Het uitvoeren van het mitigatieplan zelf valt niet onder deze opdracht.

2 MATERIALEN EN METHODEN

In dit rapport wordt gebruik gemaakt van de uitdrukking 'de bever' als algemene aanduiding van de soort en heeft geen betrekking op eventuele aantallen.

2.1 Plangebied

Het plangebied ligt ten noorden van de tunnel van de A73 ten zuiden van Roermond. De rij populieren staat op de zuidelijke oever tussen de bebouwde kom van Roermond en de tunnel van de A73 (figuur 2.1).

Figuur 2.1. Ligging van de aangeknaagde populieren langs de Roer aan de rand van Roermond (kaart: Waterschap Roer & Overmaas).

Figuur 2.2. Eén van de aangeknaagde populieren langs de Roer (Foto: Waterschap Roer & Overmaas).

3 DE BEVER IN HET PLANGEBIED

3.1 Aantal bevers

Er is geen onderzoek verricht naar het terreingebruik van de bever. Het is bekend dat de bever sinds 1998 in dit deel van de Roer voorkomt. Afgelopen jaren zijn in dit deel meerdere keren bewijzen van reproductie aangetroffen. Er mag daarom aangenomen worden dat het gebied gebruikt wordt door een beverfamilie. Gemiddeld bestaat een beverfamilie uit 3 tot 4 dieren.

3.2 Foerageergebied

Hoewel niet bekend is waar in de Roer de territoriumgrenzen lopen, mag aangenomen worden dat het deel waar de kap is voorzien, behoort tot de beverfamilie die ook langs de Hambeek in de bebouwde kom van Roermond voorkomt. In dit gebied zijn meerdere plekken met foerageermogelijkheden voor de bever.

4 EFFECTBESCHRIJVING

4.1 Kapwerkzaamheden

Kapwerkzaamheden kunnen verstorend werken voor foeragerende bevers. De kapwerkzaamheden dienen derhalve gemitigeerd te worden.

4.2 Verwijdering van houtige begroeiing

Met het verwijderen van de 15 populieren verdwijnt een behoorlijk deel van het voedsel van de bever. Het gaat om een strook van 170 bij 15 m (kroonprojectie).

Langs de Roer groeien met name wilgen. Populieren zijn een waardevolle aanvulling op het dieet van de bever.

Het verwijderen van de populieren dient gemitigeerd te worden om de functionaliteit van deze bevervestiging te handhaven.

5 MITIGERENDE MAATREGELEN

5.1 Mitigatie kapwerkzaamheden

Om verstoring van de bever zoveel mogelijk te voorkomen dienen kapwerkzaamheden plaats te vinden:

- in de maanden september/april (buiten het seizoen waarin er jongen zijn);
- tussen zonsopkomst en zonsondergang.

De bever heeft bij de hierboven genoemde werkwijze goede uitwijkmogelijkheden en er wordt ingeschat dat de verstoring dusdanig minimaal is dat het geen nadelig effect heeft op de functionaliteit van deze bevervestiging.

5.2 Mitigatie houtige begroeiing

Als de populieren in de winter van 2012/2013 worden verwijderd, hebben de bevers de eerste paar jaar nog voldoende mogelijkheden om te foerageren op de andere aanwezige houtige gewassen. De verwachting is echter dat door het verwijderen van de populieren er na een paar jaar wel een tekort kan optreden. Er dient daarom herplant plaats te vinden. Om gevaar voor kanoërs op termijn te voorkomen kan het best houtige begroeiing in de vorm van struiken geplant worden. Omdat bomen veel meer voedsel produceren dan struiken, moet het oppervlak aan herplant drie keer zoveel zijn als het oppervlak van de rij populieren; 7.650m^2 ($170 \text{ bij } 15 \text{ m} = 2.550\text{m}^2$; $2.550 \times 3 = 7.650\text{m}^2$).

De kronen van vijf van de 15 gekapte populieren dienen op de oever direct langs het water achter te blijven, zodat de bevers dit voedsel kunnen nuttigen. Waarschijnlijk is het niet zinvol meer kronen te laten liggen, omdat de bevers dit niet kunnen verwerken voordat de kwaliteit van de kronen te slecht wordt om als voedsel te kunnen dienen.

De herplant moet zo dicht mogelijk bij de plaats gebeuren waar de populieren zijn gekapt om ervoor te zorgen dat de bevers van dat territorium ook de herplant in hun territorium krijgen. De herplant moet binnen 30 m van de oever plaatsvinden om functioneel voor de bever te kunnen zijn. Eventueel kan aan het eind van de winter (februari) de resten van de achtergelaten kronen verwijderd worden, waarna op die locatie een deel van de herplant plaatsvindt.

Om voor de bever een dieettechnisch aantrekkelijke mitigerende houtige begroeiing aan te leggen moet gebruik worden gemaakt van verschillende struiksoorten. Hoewel wilgen (*Salicaceae*) vaak gebruikt worden als bulkvoedsel voor koolhydraten, ontbreken er allerlei noodzakelijke nutriënten in wilgen. Om dit aan te vullen eten bevers andere boom- en struiksoorten en in het zomerseizoen veel kruiden en/of waterplanten.

Struiksoorten die voor bevers van belang zijn en die in de mitigerende begroeiing geplant moeten worden zijn (met het percentage dat gebruikt dient te worden); amandelwilg (35%), katwilg (*S. viminalis*, 35%), inlandse vogelkers (*Prunus padus*, 15%) en hazelaar (*Corylus avellana*, 15%).

Net aangeplante bomen en struiken zijn niet meteen geschikt als voedsel voor de bever. Bij aanplant wordt normaliter gebruik gemaakt van jonge bomen en struiken. In dat leeftijd stadium bevatten bomen en struiken hogere concentraties antivraatstoffen,

waardoor ze ongeschikt zijn als voedsel voor de bever. Per soort verschilt de periode waarop de boom of struik geschikt wordt als voedsel voor bevers. Wilgen ontwikkelen zich het snelst en zijn ongeveer drie jaar na aanplant geschikt als voedsel voor de bever. De andere soorten worden waarschijnlijk een of twee jaren later aantrekkelijk voor bevers. Het is daarom van belang om de herplant kort na de kap te laten plaatsvinden en niet een jaar later uit te voeren.

De bever heeft bij de in deze paragraaf genoemde werkwijze goede uitwijkmogelijkheden en er wordt ingeschat dat de verstoring dusdanig minimaal is dat het geen nadelig effect heeft op de functionaliteit van deze bevervestiging.

5.3 Mitigatie herplant werkzaamheden

Om verstoring van de bever zoveel mogelijk te voorkomen dienen herplantwerkzaamheden plaats te vinden:

- in de maanden september/april (buiten het voortplantingseizoen);
- tussen zonsopkomst en zonsondergang.

De bever heeft bij de in deze paragraaf genoemde werkwijze goede uitwijkmogelijkheden en er wordt ingeschat dat de verstoring dusdanig minimaal is dat het geen nadelig effect heeft op de functionaliteit van deze bevervestiging.

6 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Het Waterschap Roer & Overmaas wil 15 door de bever aangeknaagde populieren kappen, omdat ze een gevaar kunnen opleveren voor kanoërs. Door verwijdering van de bomen verdwijnt een belangrijk deel van de foerageermogelijkheden van de bever. Deze kap moet daarom gemitigeerd worden.

De mitigatie moet plaatsvinden door middel van herplant met struiken binnen 30 m van de oever. Daarbij is het van belang dat er niet alleen wilgen gebruikt worden. Omdat in het leefgebied meer foerageermogelijkheden aanwezig zijn, is het niet noodzakelijk dat de herplant al voor de bever functioneel moet zijn voordat kap van de populieren kan plaatsvinden.

Langs het hele traject van de Roer komen bomen voor en wordt er gekanood. Voor het hele traject van de Roer is het daarom aan te bevelen door een deskundige de risico's van omvallen te laten bepalen en op basis van urgentie te mitigeren en kappen.